

AZ ONLINE ZENEOKTATÁS ÉS A ZENETANÁRI ATTITÚD SZÜLŐI MEGÍTÉLÉSE

PARENTS' ASSESSMENT OF ONLINE MUSIC EDUCATION AND MUSIC TEACHERS' ATTITUDES

Józsa Gabriella – Váradi Judit

Összefoglalás

Számos hazai és nemzetközi tanulmány jelent meg a pandémia alatti oktatásról, annak hatékonyságáról, hiszen annak minden területe átkerült a digitális térbe. Nemcsak a tanítási és tanulási módszereknek, hanem a tanári hozzáállásoknak is változáson kellett átesni. Online adatfelvételt készítettünk szülők körében végeztünk, mely során egyrészt arra voltunk kíváncsiak, hogyan vélekednek a zeneoktatás hatékonyságának változásáról a világiárvány előtti és alatti időszakban, másrészt arra, hogy a vizsgálatunkban azonosított két zenetanári attitűd (1. rugalmas-megengedő, 2. tradicionális) mennyiben befolyásolja a zeneoktatás eredményességének, a gyermek motivációjának megítélését a szülők szerint.

Kulcsszavak: zeneoktatás, hatékonyság, zenetanári attitűdök

Abstract

Many studies have been published on education during the pandemic and its impact as all aspects of education have been transferred to the digital space. Not only teaching and learning methods but also teachers' attitudes have had to change. We conducted an online survey of parents to find out their perceptions of changes in the effectiveness of music teaching before and during the pandemic, and to find out to what extent the two attitudes of music teachers identified in our study (1. flexible-permissive, 2. traditional) influence the parents' perception of the effectiveness of music teaching and their children's motivation.

Keywords: music education, effectiveness, music teacher attitudes

Bevezetés

A zeneoktatást vizsgáló kutatások – összhangban Bourdieu kulturális tőke és habitus elméletével, amely szerint a család kulturális igénye, a szülői példa a szocializációs folyamat során befolyásolja a gyermek aspirációit (Wright, 2010) – rávilágítottak arra, hogy a szülőknek jelentős szerepük van gyermekük zenei életében, zenei tanulmányaiban. A családi interakciós minták (Davidson & Borthwick, 2002), a szülő korábbi és jelenlegi művészeti tevékenysége (Szűcs & Péter, 2020), a szülői bevonódás mértéke (Epstein, 1994) pozitívan motiválja gyermekeik zenei érdeklődésének kialakulását, így a kulturális preferenciák öröklésében a tetten érhető transzgenerációs hatás (Bogt et al., 2011). McPherson (2008) a jelenséget olyan modellként értelmezi, ahol egy visszacsatolási hurok

jelenlétével a szülői célok, stílusok, preferenciák szociokontextuális hatásként érvényesülnek a gyermek számára. A szülők kiemelkedő szerepet játszanak a zeneoktatás során is (Koops, 2012). A tanuló, tanár és szülő triadikus kooperációja a sikerélmény megteremtésének kulcsa (Bugeja, 2009). A szülőknek nem kell professzionális zenésznek lenni, hogy segítsék gyermekeiket, az ő szerepük az érzelmi támogatás és megerősítés, míg a művészi és technikai ismeretek átadása a tanárok feladata (Creech, 2010).

A szülői támogatás minősége a jelenléti hangszeres zenei oktatásban sem elhanyagolható tényező (Oliveira et al., 2023), a tanulók jobb eredményt érnek el, ha a szülei részt vesznek a hangszeres órákon, figyelemmel kísérik az otthoni gyakorlást és részt vesznek gyermekeik nyilvános fellépéseiben (Creech & Hallam, 2003).

A pandémia alatt az online oktatás új helyzet elé állította az oktatás minden résztvevőjét (Sz. Fodor & Molnár-Tamus, 2022). Az Amerikai Pszichológiai Társaság az Egyesült Államokban folytatott kutatást a világvárossal kapcsolatos stressz mértékéről (N=3013). Eredményeik alapján a szülők 71%-ának gyermekeik online oktatásának lebonyolítása okozta a legnagyobb stresszt ebben az időszakban (Mikszta et al., 2021). A zenei tanulmányokat vizsgálva a COVID-19 időszakában a kutatások rámutattak, hogy különösen a fiatalabb, kezdő tanulók szorultak nagyobb szülői segítségre (Szalai et al., 2022). A szülői támogatás leginkább az órákhoz és a gyakorláshoz szükséges tér és idő megteremtésében, valamint a hangszeres gyakorlás figyelemmel kísérésében mutatkozott meg. Ennek hatására az oktatás eredményesebbé vált, a csoportos zeneórák kivételével (Kerekes & Kiss, 2022), a zenetanárok megítélése szerint a tanulók fele jobban fejlődött és jobb eredményt ért el (Oliveira et al., 2023; Kiss et al., 2022). De ez az eredmény csak azoknál a szülőknél mutatkozott meg, akik maguk is otthonról dolgoztak, azokban a családokban, ahol a szülők továbbra is eljártak munkahelyükre ez a korreláció nem volt kimutatható. Ezek az eredmények annak ellenére, hogy a világvárossal miatti távoktatás atipikus és kihívásokkal teli időszakát jellemzik, összhangban állnak a korábbi kutatások konklúzióival.

Minta és módszerek

Az adatgyűjtés saját készítésű online kérdőívvel történt 2022. január és április között. Az adatgyűjtéshez kényelmi mintavételi technikát választottunk. A kérdőívet összesen 467 fő töltötte ki, az adattisztítás után 458 fő maradt a mintában. A kitöltők között a nők felülreprezentáltsága figyelhető meg. A minta és módszerek leírásával Váradi és Józsa tanulmánya foglalkozik részletesen (Váradi & Józsa, 2024).

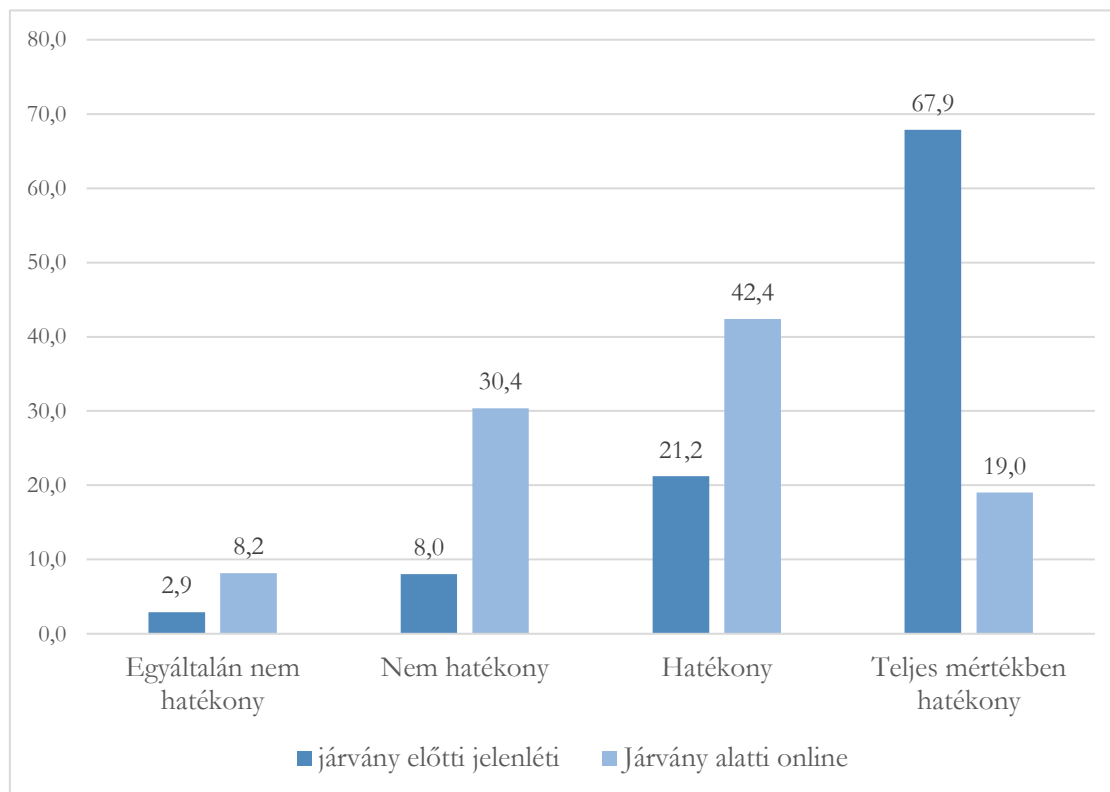
A kutatás célja

Jelen tanulmány célja, hogy feltérképezze a szülők szemszögéből a zeneoktatás hatékonyságát a koronavírus okozta világvárossal előtti jelenléti és utáni online térben. Kutatásunkban arra keressük a választ, hogy a zeneoktatás hatékonyságának megítélésében milyen szerepet játszik a szülők iskolázottsága, a zenetanárok attitűdje, a tanórák megváltozott rendje stb. Elemzésünkben kitérünk ezen tényezők szerepére a diákok zenetanulási motivációjának változásában.

Eredmények

Zeneoktatás a szülő megítélésben

A zeneoktatás hatékonyságának megítélését egy-egy kérdéssel vizsgáltuk a világjárvány előtti és alatti időszakokra vonatkoztatva. A szülőknek a felkínált négy kategóriából (egyáltalán nem hatékony, nem hatékony, hatékony, teljes mértékben hatékony) az egyik megjelölésével kellett a választ megadni. Az 1. ábrán a vírus okozta világjárvány előtti jelenléti és alatti online oktatásra vonatkozó válaszok megoszlását szemléltetjük.

1. ábra. A járvány előtti és alatti zeneoktatás hatékonyságának megítélése

Az első ábrán azt látjuk, hogy mind a négy kategóriában jelentős különbségek vannak a két időszakban. Mindezt a keresztábra-elemzés ($\chi^2=213,873$ $p=0,001$) is megerősíti. Míg a pandémia előtti oktatást a szülők, szubjektív megítélésük szerint, közel 90%-a hatékornak tartotta, addig az online oktatást csak alig több mint 60%-uk ítélte eredményesnek. Azonban itt érdemes megjegyezni, hogy a zeneoktatás hatékonysága az online térben számos tényezőtől függ, mint például a technikai és hangszeres felszerelés megléte, a gyermek motiváltsága, a szülő bevonódása, a zenetanár kreativitása stb., melyek jelen tanulmány keretein túlmutatnak.

A zeneoktatás hatékonyságának megítélését a szülők iskolai végzettsége alapján is megvizsgáltuk. Az apák iskolai végzettsége nem mutat összefüggést a járvány előtti zeneoktatás hatékonyságának megítélésével ($\chi^2=6,333$ $p=0,387$). Az anyáknál azonban az érettségivel nem rendelkezők jelentősen többen ($\chi^2=15,138$ $p=0,019$) jelölték be azt, hogy egyáltalán nem voltak elégedettek a járvány előtti zeneoktatás hatékonyságával, mint az érettségizett és diplomás anyák.

Az online oktatás alatt kicsit változott a kép, ugyanis az apák körében is megjelent az elégedetlenség. Legnagyobb arányban az érettségivel nem rendelkező apák szerint nem volt hatékony gyermekük zenetanulása a pandémia alatt ($\chi^2=14,587$ $p=0,024$), míg a diplomás apák ezt a legalacsonyabb arányban nyilatkozták. Az anyák iskolai végzettsége és a hatékonyság megítélése szintén összefügg ($\chi^2=16,182$ $p=0,013$). Az anyák esetében az érettségizettek voltak legnagyobb arányban, akik szerint egyáltalán nem volt hatékony gyermekük zenetanulása az online időszakban. Az eredmények azt mutatják, hogy az alacsonyabb végzettségű szülők ítélték kevésbé hatékonnak az online és a járvány előtti jelenléti oktatást is.

Olyan objektív tényezők is befolyásolták a szülők vélekedését a zenetanulás hatékonyságról, mint az, hogy milyen rendszerességgel, hogyan volt megtartva az óra a jelenléti, illetve az online oktatásban. A kérdőívben rákérdeztünk arra, hogy a szülők megítélése szerint változott-e a hangszeres órák megtartása a jelenléti oktatáshoz képest. A válaszalternatívákat és az online oktatás elégedettségét keresztábra-elemzéssel ($\chi^2=56,184$ $p=0,001$) vizsgáltuk meg, mely eredményeit az 1. táblázatban közöljük.

1. táblázat. Az online órák hatékonyságának megítélése az óratartás változásának tükrében (keresztábra-elemzés)

Kategóriák		Változott-e a hangszeres órák megtartása?					
		Változatlanul órarendi időben, online voltak az órák	Rugalmas időpontokban, de voltak online órák.	Ritkábban voltak online órák	Megváltozott, több online alkalom volt.	Az órák nagy része elmaradt.	Egyáltalán nem volt online óra.
1.	n	18	9	2	2	4	1
	%	8,0	5,3	10,5	28,6	<u>57,1</u>	11,1
2.	n	60	53	13	2	3	2
	%	26,7	31,0	<u>68,4</u>	28,6	42,9	22,2
3.	n	91	86	2	2	0	4
	%	40,4	<u>50,3</u>	10,5	28,6	0	44,4
4.	n	56	23	2	1	0	2
	%	<u>24,9</u>	<u>13,5</u>	10,5	14,3	0	22,2

1. Egyáltalán nem hatékony; 2. Nem hatékony; 3. Hatékony; 4. Teljes mértékben hatékony. Az aláhúzva szereplő értékeknél a korrigált reziduum abszolút értéke nagyobb, mint kettő.

Az 1. táblázatban közölt keresztábra-elemzés eredményei nem meglepőek. Abban az esetben, ha az órák változatlan időben zajlottak a jelenléti oktatáshoz képest, vagy rugalmas időpontokban voltak megtartva, akkor a szülők elégedettek voltak a zeneórákkal és eredményesnek ítélték azokat. Amennyiben az online térben elmaradtak vagy ritkultak a megtartott hangszeres órák, akkor kevésbé tartották hatékonnak a pandémia alatti zenetanulást a szülők. Azonban láthatjuk, hogy az órák ritkulását, nagy részének vagy éppen minden órának az elmaradását csekély számú szülő jelölte meg.

Fentebb láthattuk, hogy a szülők iskolai végzettsége alapján találtunk különbségeket az online zenetanulás hatékonyságának megítélésében. Ezért arra voltunk kíváncsiak, hogy az óratartás vál-

tozásában és a hatékonyság megítélésében a szülők iskolai végzettsége alapján találunk-e különbséget. Ezt Kruskal-Wallis-próbával ellenőriztük. Az elemzés eredménye azt mutatja, hogy nincs különbség sem az óratartás megváltozásának (anya=1,681 $p=0,432$; apa=0,487 $p=0,784$), sem az online zenetanulás hatékonyságának (anya=0,138 $p=0,933$; apa=2,119 $p=0,347$) megítélésében a szülők iskolázottsága alapján.

A tanári attitűd megítélése

Megnéztük, hogy van-e a pandémiás időszak előtti és alatti tanításban különbség a tanári attitűd alapján. A szülők megítélése alapján a zenetanárok kétféle hozzáállását azonosította Váradí és Józsa (2024) faktoranalízis segítségével. Eszerint a zenetanárok egyik csoportját „rugalmas, megértőnek”, a másikat „tradicionálisnak” nevezték el a szerzők. Elsőként varianciaanalízissel vizsgáltuk meg, hogy a COVID–19 előtti zeneoktatás hatékonysága alapján vannak-e különbségek a tanári hozzáállás megítélésében. Az eredmények szignifikáns eltéréseket mutatnak ($F_t=8,214$ $p=0,001$; $F_t=6,359$ $p=0,001$). Az eltérő elemszámok miatt a Hochberg’s GT2 utóelemzést használtuk (2. táblázat).

2. táblázat. A járvány előtti zeneoktatás hatékonysága a tanári attitűd szerint

Válaszalternatívák	„Rugalmas, megértő”		„Tradicionális”	
Egyáltalán nem hatékony	-0,980			0,904
Kevésbé hatékony	-0,470	-0,470	0,369	0,369
Részben hatékony		-0,064	0,094	
Teljes mértékben hatékony		0,121	-0,107	

Az utóelemzés szerint, akik kevésbé ítélték rugalmasnak a zenetanár hozzáállását az oktatáshoz, azok egyáltalán nem voltak megelégedve gyermekük zenei tanulmányának hatékonyságával a pandémia előtt. Azonban minél inkább rugalmas és megértő volt a pedagógus, annál inkább meg voltak elégedve a szülők a zenetanulás hatékonyságával. A „tradicionális” attitűddel rendelkező zenetanárok megítélése a tanulás hatékonyságában összecseng a kapott eredménnyel. Minél inkább tradicionálisnak ítélték az oktatók attitűdjét, annál kevésbé tartották hatékonnak a szülők gyermekük zenetanulását.

A járvány alatti online oktatás során is számottevő különbségek vannak a szülők gyermekük zenetanulásának hatékonyságáról való megítélésében az oktatók attitűdje alapján ($F_t=23,240$ $p=0,001$; $F_t=2,731$ $p=0,044$). A „rugalmas, megértő” attitűd megítélése itt már jobban differenciálódott, mint a pandémiát megelőző időszakban, amit a Hochberg’s GT2 utóelemzés jól szemléltet (3. táblázat).

3. táblázat. A járvány előtti zeneoktatás hatékonysága a tanári attitűd szerint

Válaszalternatívák	„Rugalmas, megértő”		„Tradicionális”	
Egyáltalán nem hatékony	-1,091			0,232
Kevésbé hatékony		-0,229	0,117	0,117
Részben hatékony			0,142	-0,051
Teljes mértékben hatékony			0,431	-0,229

A „tradicionalis” zeneoktató megítélésében szignifikáns különbséget csak a teljes mértékben hatékony és az egyáltalán nem hatékony kategóriák között kaptunk, vagyis akit úgy ítélték meg a szülők, hogy kevésbé tudott az online oktatás során a helyzethez alkalmazkodni, annak a zeneoktatása sem volt elég hatékony. Azonban azt láthatjuk, hogy ez nemcsak az online oktatás során volt így, hanem már azt megelőző időszakban is. Ez felhívja a figyelmet arra, hogy a zenét oktató pedagógusok attitűdjé milyen fontos szerepet játszik a tanulók teljesítményének, az oktatás hatékonyságának megítélésében.

Megvizsgáltuk, hogy a szülők iskolai végzettsége alapján vannak-e különbségek abban, hogy milyenek ítélik a zenetanárok attitűdjét. A varianciaanalízis eredménye szerint a „rugalmas, megértő” attitűd megítélésében nincs szignifikáns különbség az anya iskolai végzettsége alapján ($F=1,808$ $p=0,165$). Azonban a „tradicionalis” attitűdben van ($F=9,115$ $p=0,001$). A Tukey’s b utóelemzés azt mutatja, hogy az érettségivel nem rendelkező anyák magasabb arányban ítélték „tradicionalisnak” a zenetanárok attitűdjét. Hasonló tendenciát figyelhetünk meg az apák esetében is. A „rugalmas, megértő” zenetanári attitűdben nincs számottevő különbség az apák iskolai végzettsége szerint ($F=0,531$ $p=0,588$). A diplomás szülőktől szignifikánsan eltérnek az érettségizett és érettségi nélküli apák, akik jellemzőbben ítélték a zenetanárokat „tradicionalisnak”. Eszerint az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők magasabb arányban ítélték a zenepedagógusokat tradicionalis hozzáállásúnak, akik esetében gyermekük zenetanulását kevésbé találták hatékonynak.

Következő lépésként azt néztük meg, hogy a tanári attitűdök esetében volt-e különbség a gyermek hangszeres gyakorlásában az online oktatásban az azt megelőző jelenléti oktatáshoz képest. A „tradicionalis” ($t=-2,514$ $p=0,015$) és a „rugalmas, megértő” ($t=-2,240$ $p=0,026$) zenetanárnál is szignifikánsan rendszeresebben gyakoroltak a gyermekek az online oktatás alatt. Ez a „rugalmas, megértő” tanár esetében egybecseng azzal, hogy szignifikánsan alacsonyabb átlaggal ($t=2,790$ $p=0,006$) szerepel a nem volt rendszeres gyakorlás állítás. Azonban a „tradicionalis” zenetanár esetében nincs jelentős különbség ($t=0,772$ $p=0,441$). Mindkét típusú zenetanárnál számottevően alacsonyabb átlaggal szerepel az, hogy „Jobban igényelte a szülői segítséget a gyakorlási idő betartásában”. Vagyis ez azt jelenti, hogy nem volt szükség a gyermekek gyakorlási idejét szigorú szülői befolyással megtartani, hanem ez hasonlóan működött, mint az online időszak előtt mindkét típusú tanárnál. Ezt megerősíti a „rugalmas, megértő” tanár esetében az „Ugyanolyan időbeosztással, szorgalmasan gyakorolt” állítás, hiszen szignifikánsan magasabb átlaggal ($t=-4,397$ $p=0,001$) szerepel, mint a nem válasz. Meglepő módon a „tradicionalis” zenetanárnál ez éppen fordítva alakult, vagyis jelentősen magasabb átlagot ($t=4,211$ $p=0,001$) kapott az, hogy nem ugyanolyan időbeosztással, szorgalmasan gyakorolt a gyermek.

A „rugalmas, megértő” zenetanár esetében konzekvensebb válaszok érkeztek, míg a „tradicionalis” zenetanár esetében látszik némi ellentmondás a szülői válaszokban. Azonban összességében azt mondhatjuk, hogy az online oktatás alatt nem romlott a gyermekek hangszeres gyakorlása a jelenléti oktatáshoz képest.

A tanulók hangszerstanulással és gyakorlással kapcsolatos motivációjának alakulását is egybevetettük a kétféle tanári attitűddel. A varianciaanalízis eredménye szerint a tradicionalis attitűddel rendelkező zeneoktatóknál nem változott jelentősen ($F=2,167$ $p=0,090$) a tanulók motivációja. Ezzel szemben a „rugalmas, megértő” zenetanárnál szignifikáns különbségeket találtunk ($F=11,686$ $p=0,001$). A különbségeket megjelenítő Tukey’s b utóelemzés szerint számottevő eltérés van a „Gyermekelem kevésbé volt motivált az online időszak alatt” és a „Gyermekelem motiváltabb lett az online időszak alatt” állítások között. Vagyis volt olyan gyermek a rugalmas, megértő attitűddel rendelkező tanárnál, aki motiváltabb lett, és olyan is, aki kevésbé volt motivált az online időszak zenetanulása során. Ebből láthatjuk, hogy a gyermekek zenetanulási motivációjában nagy egyéni különbségek vannak, ami sok esetben nem függ a zenetanár hozzáállásától, attitűdjétől. Azonban itt mindenképpen meg

kell jegyeznünk, hogy ez a zenetanári hozzáállás, attitűd jelen vizsgálatban a szülők megítélése alapján jött létre.

A kutatás különleges aspektusa, hogy elkülönítettük azon szülők véleményét, akik maguk is oktatással, tanítással foglalkoznak. A kérdőív végén az utolsó két kérdés csak abban az esetben jelent meg, ha a kitöltő maga is tanár volt. A válaszok tartalmuk alapján plasztikusan három kategóriára váltak szét: 43 fő teljes mértékben elégedett volt, kilenc fő hozzátette, hogy a lehetőségekhez képest elégedett volt, de a körülmények nem voltak ideálisak, és hét válaszadó egyértelműen kritikával fogadta a zenetanár online megtartott óráit. Míg az egyik oldalon a szülő véleménye szerint gyermeke azért nem tudott az online oktatás után zenei pályára menni, mert tanára nem volt kellőképpen motivált, addig a másik oldalon az egyik szülő azért is hálás volt, hogy megmaradt a tanári útmutatással történő gyakorlás lehetősége az órák keretei között. Ez is megerősíti a fenti állításunkat, miszerint a tanulók motivációjában nagy egyéni különbségek vannak.

A tanárként dolgozó szülőket megkérdeztük arról is, hogy nekik van-e valamilyen konstruktív javaslata, amely segítené a hangszeres zenetanár munkáját jelenléti vagy távoktatásban. Hárman javasolták, hogy a zenetanár nagyobb figyelmet fordíthatna arra, hogy a gyermeknek is tetsző darabot válasszanak, mert akkor könnyebb fenntartani a zenetanulás iránti motivációt. A szülői elvárások szerint a zenetanár legyen laza, de következetes, ugyanakkor azt is megjegyezték, hogy „aki szereti a munkáját, az lelkesedéssel végzi és a gyerek ezt megérzi. A tanár lesz a példaképe és szívesen tanul, módszertől függetlenül.”

Összegzés

A COVID–19-világjárvány változásra készítette az oktatás minden területét, így a zeneoktatást is. A digitális világ egyfelől számos újdonságot, lehetőséget hozott az életünkbe, másfelől ugyanannyi kérdést, kételyt is. Hogyan tud hatékonyan úszást tanítani egy testnevelő, edző online? És vajon egy hangszeres zeneoktatás tud-e ugyanolyan hatékonysággal folyni online térben is, mint jelenléti oktatásban? A 2022-ben szülők körében végzett kérdőíves adatfelvételünk során arra kerestük a választ, hogy a szülők megítélése szerint egyrészt mennyire volt eredményes a pandémia alatti zeneoktatás; másrészt a zenetanároknak, attitűdjüknek, órartartásuknak stb. milyen szerepe volt a zenetanulás eredményességére és a tanulók motiváltságára.

Eredményeink azt mutatják, hogy jelentősen különbözik a szülők megítélése a zeneoktatás hatékonyságáról a pandémia előtti jelenléti és pandémia alatti online időszakban. Összefüggést találtunk a szülők iskolai végzettsége és az eredményesség megítélés között. Mindkét időszakban a magasabb végzettségű szülők ítélték hatékonyabbnak a zeneoktatást. A hangszeres órák változatlan vagy rugalmas időbeosztással való megtartása az eredményességet növeli a szülők véleménye alapján.

A tanulmány második részében a szülők tapasztalata alapján kialakított, faktoranalízissel igazolt kétféle – „rugalmas, megértő” és „tradicionális” – tanári attitűdtípust elemeztük. Eredményeink azt mutatják, hogy a zenetanárok attitűdje fontos szerepet játszik a tanulók zenetanulási hatékonyságában, legalábbis a szülők megítélése szerint. Minél rugalmasabb, megértőbb a pedagógus, annál elégedettebbek voltak a szülők, és minél tradicionálisabbnak látták a zenetanárok hozzáállását, annál inkább nem találták hatékonynak gyermekük zenetanulását. Az alacsonyabb végzettségű szülők nagyobb valószínűséggel tartották a zenetanárokat tradicionálisnak, akik hatékonyságával kevésbé voltak elégedettek.

Az online időszak alatti hangszeres gyakorlás vizsgálatában csak a „rugalmas, megértő” tanári attitűd esetében láthatunk egységes képet: esetükben a szülők szerint a tanulók rendszeresebben

gyakoroltak hangszerükön. A „tradicionális” zenetanárnál is ezt nyilatkozták, azonban az ellentétes szövegezésű kérdésnél már nem kaptunk ezzel összecsengő eredményt. Ennek oka lehet az is, hogy az alacsonyabban iskolázott szülők – akik nagyobb arányban tartották tradicionálisnak a zenetanárokat – nem tudták jól értelmezni a fordított állítást. A tanulók motivációjának vizsgálata azt mutatja, hogy a „tradicionális” zenetanár esetében nem változott, azonban a „rugalmas, megértő” pedagógusnál volt motivációcsökkenés és -növekedés is.

Összességében eredményeink rávilágítanak egyrészt a zenetanárok hozzáállására a tanulók motivációjában és teljesítményében betöltött jelentős szerepére annak ellenére, hogy nem minden esetben kaptunk konzekvens válaszokat. Továbbá kijelenthető, hogy bár a „rugalmas, megértő” attitűddel kapcsolatosan több pozitív megnyilvánulást adtak a szülők, azonban a „tradicionális” attitűdöt nem ítélték el. Másrészt az aktív zenehallgató szülőkre jellemzőbb gyermekük tudatosabb zeneitanulás felé való irányítása. Azok a szülők, akik maguk is tanítanak, legnagyobbbrészt pozitívan nyilatkoztak a zenetanár erőfeszítéseiről annak ellenére, hogy megállapítják, hogy az online tér kevésbé kedvező a zeneoktatás számára.

Limitáció

Tanulmányunk fókuszában a zenetanárok attitűdjének, a zeneitanulás megítélésnek szülői szempontból való megközelítése állt. Az eredmények általánosíthatóságát korlátozza, hogy egyrészt a szülők igen szubjektíven látják mind a zenetanárt, mind az zeneoktatást. Másrészt a szülőkből gyakran összekapcsolódik az elégedettségük az eredményesség megítélésével. Harmadrészt számolnunk kell az idő torzító hatásával az online oktatás előtti és alatti időszak esetében is.

Hivatkozott források

- Bogt, T. F. M., Delsing, M. J. M. H., van Zalk, M., Christenson, P. G., & Meeus, W. H. J. (2011). Intergenerational Continuity of Taste: Parental and Adolescent Music Preferences. *Social Forces*, 90(1), 297–319. <https://doi.org/10.1093/sf/90.1.297>
- Bugeja, C. (2009). Parental Involvement in the Musical Education of Violin Students Suzuki and traditional Approaches Compared. *Australian Journal of Music Education*, 1, 19–28.
- Creech, A. (2003). Learning a musical instrument: The case for parental support. *Music Education Research*, 12(1), 13–32. <https://doi.org/10.1080/14613800903569237>
- Creech, A., & Hallam, S. (2003). Parent–teacher–pupil interactions in instrumental music tuition: A literature review. *British Journal of Music Education*, 20(1), 29–44. <https://doi.org/10.1017/S0265051702005272>
- Davidson, J. W., & Borthwick, S. J. (2002). Family dynamics and family scripts: A case study of musical development. *Psychology of Music*, 30(1), 121–136. <https://doi.org/10.1177/0305735602301009>
- Epstein, J. L. (1996). Perspectives and previews on research and policy for school, family, and community partnerships. In Booth, A., & J. F. Dunn (Eds.), *Family–school links: How do they affect educational outcomes?* (pp. 209–246). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Kerekes, R., & Kiss, J. (2022). Csoportos zenei órák az online térben. In Váradi, J. (Ed.), *Az online tér megjelenése a zeneművészeti oktatásban és a hangverseny-látogatásban* (pp. 53–70). MMA MMKI.

- Kiss, J., Kerekes, R., & Bartalis, I. (2022). Motiváció megtartása az online térben. In Váradi, J. (Ed.), *Az online tér megjelenése a zeneművészeti oktatásban és a hangverseny-látogatásban* (pp. 71–85). MMA MMKI.
- Koops, L. H. (2012). 'Now can I watch my video?': Exploring musical play through video sharing and social networking in an early childhood music class. *Research Studies in Music Education*, 34(1), 15–28. <https://doi.org/10.1177/1321103X12442994>
- McPherson, G. E. (2008). The role of parents in children's musical development. *Psychology of Music* 37(1), 91–110. <https://doi.org/10.1177/0305735607086049>
- Miksza, P., Parkes, K., Russell, J. A., & Bauer, W. (2021). The well-being of music educators during the pandemic Spring of 2020. *Psychology of Music*, 50(4), 1152–1168. <https://doi.org/10.1177/03057356211042086>
- Oliveira, A., McPherson, G. E., Mota Ribeiro, L., & Oliveira-Silva, P. (2023). Musical achievement during a lockdown: The parental support miracle. *Research Studies in Music Education*, 45(1), 211–226. <https://doi.org/10.1177/1321103X211033794>
- Sz. Fodor, A., & Molnár-Tamus, V. (2022). Zeneoktatás szokatlan környezetben. In Váradi, J. (Ed.), *Az online tér megjelenése a zeneművészeti oktatásban és a hangverseny-látogatásban* (pp. 23–38). MMA MMKI.
- Szalai, T., Mike, Á., & Radócz, M. (2022). A digitális zeneoktatás előnyei és hátrányai. In Váradi, J. (Ed.), *Az online tér megjelenése a zeneművészeti oktatásban és a hangverseny-látogatásban* (pp. 103–116). MMA MMKI.
- Szűcs T., & Péter Cs. (2020). A szülők hatása gyermekük művészeti tevékenységeire. In Váradi, J. (Ed.), *Művészeti körkép* (pp. 151–170). MMA MMKI.
- Váradi, J., & Józsa, G. (2024). Az alapfokú zeneoktatás jellemzői virtuális térben a Covid-19 ideje alatt. *Képzés és Gyakorlat*, 22(1), 7–18. <https://doi.org/10.17165/tp.2024.1.7-18>
- Wright, R. (2010). Sociology and Music Education. In Wright, R. (Ed.), *Sociology and Music Education* (pp. 1–21). University of Western Ontario.

Szerző(k):

Józsa Gabriella

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9134-1764>

Károli Gáspár Református Egyetem, Pedagógiai Kar, Gyakorlati és Továbbképzési Intézet

E-mail cím: jszgabi@gmail.com

Váradi Judit

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4072-2687>

Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar

E-mail cím: judit.varadi.06@gmail.com

